

NOMINATS 2013

JOAN-CARLES MARTÍ I CASANOVA

Joan-Carles Martí i Casanova va néixer a Marsella el 1958 de pare d'Elx i mare d'Oriola, dins d'una família profundament arrelada a Elx i a les comarques més meridionals del sud del País Valencià. Va viure a Occitània i després a Austràlia (Sidney) fins a la tornada familiar a Elx el 1972 amb 14 anys. És llicenciat en traducció i interpretació (especialitat en anglès i francès) i diplomad en turisme. Més enllà de parlar català, anglès, francès i castellà té estudis d'occità, italià, portuguès i alemany. Fou cap d'exportació en la indústria del calçat i cap de promoció turística de l'Ajuntament d'Elx (1986-2007) i ara fa feina com a cap del Servei de Turisme de l'Ajuntament de Guardamar (del 2007 ençà). És considerat una autoritat dintre el sector turístic valencià, i ha escrit i donat conferències sobre aquesta matèria.

És un activista per la llengua convençut i perseverant en un dels indrets on la presència del català ha estat més amenaçada per la forta immigració de la segona meitat del segle XX, la poca protecció política i per esdevenir un dels territoris de "frontera" més vulnerables. La seva lluita ha tingut a més una visió aglutinadora, sense renúncies ni dubtes terminològics pel que fa a la unitat de la llengua catalana. Ha denunciat des d'aquest punt de vista el secessionisme i el sucursalisme lingüístic. Des dels límits de la llengua no ha parat de defensar la diversitat i els lligams lingüístics i històrics de tots els territoris de parla catalana, a més de mostrar una implicació clara en la qualitat de la llengua i en els lligams de fons entre les diverses varietats del català. En la seva feina professional, com a promotor turístic, tant a Elx com a Guardamar, ha tingut sempre present la projecció de la llengua i cultura pròpies.

Va aprendre a llegir i escriure català el 1973, als 15 anys, després de descobrir Millorem el llenguatge, d'Enric Valor, en una llibreria d'Elx alhora que llegia Nosaltres, els valencians de Joan Fuster i La llengua dels valencians de Manuel Sanchis Guarner. L'any 1976 va formar part del Consell Popular de Cultura Catalana d'Elx i començà a publicar en català aquell any a la premsa local i provincial. S'enorgulleix d'haver estat deixeble d'Antoni Bru i Gómez, advocat i intel·lectual catalanista elxà mort el 1981 i de Josep Maraldés Ibarra (Elx 1941-2008) –mestre de mestres–, els quals van impartir el primer curs de català al sud del País Valencià, l'any 1969, arran del centenari de la mort de Pompeu Fabra: classes que foren prohibides una vegada començades. Va ser el primer elxà a normalitzar el seu nom oficial en català quan es va publicar la nova legislació el 1977.

Amb només dinou anys (1977) va ser un dels quatre professors de català de la 1a Campanya Carles Salvador, d'Acció Cultural del País Valencià, a Elx, en classes nocturnes per a adults, fins al 1984. Pare de dos fills (nascuts el 1988 i el 1989) ha estat molt actiu, des de la primera campanya de l'inici dels

JOAN-CARLES MARTÍ I CASANOVA

1980, en la introducció de les línies d'immersió lingüística. L'any 1981 va aconseguir que Elx fos –juntament amb la ciutat de València– un dels dos municipis que incloguessin la pregunta sobre el coneixement de la llengua en les estadístiques oficials (l'any 1981 un 32% coneixia el català mentre l'any 2001, era un 40% amb un 88% de comprensió).

L'any 1979 va co-organitzar el Primer Encontre de Poesia Catalana a Elx amb presència d'intel·lectuals, poetes i artistes d'anomenada de tots els Països Catalans encapçalats per Joan Fuster. Aquests encontres van durar fins a 1983 amb l'ajut de l'Associació d'Escriptors de Llengua Catalana i d'Acció Cultural del País Valencià.

Des de la transició ha estat implicat en manifestacions i actes –culturals i polítics– a favor del català. A mitjan dels 80 va ser un dels principals promotors, des d'Elx, de la gran manifestació pel català a la ciutat d'Alacant: «Alacant, sí a la nostra llengua», perquè es pretenia, des de sectors alacantins, que passés a ser considerada «zona de predomini lingüístic castellà».

Ha estat durant 15 anys president fundacional i promotor destacat de l'Associació Cívica per la Llengua El Tempir (1993-2008), eina fonamental en la normalització del català al sud del territori. El Tempir d'Elx ha incidit de manera decisiva en l'ensenyament i l'ús social del català a Elx i al Vinalopó amb un seguiment exhaustiu de la política lingüística, presentacions de llibres, comunicats i cartes a la premsa, conferències, organitzacions de jornades culturals, integració lingüística dels immigrants, etc. L'any 1997 El Tempir va acollir les Jornades Filològiques de l'Institut d'Estudis Catalans a Elx i Sant Vicent i l'any 2008 les Jornades Filològiques de l'Institut d'Estudis Catalans a Guardamar i Novelda de la mà de la l'Associació Cultural La Gola de Guardamar, del consell directiu de la qual Joan-Carles Martí ha format part. A més, fou el director de la revista El Tempir sobre llengua des del punt de vista socio-lingüístic, històric, dialectològic, literari i d'activisme lingüístic al llarg de 23 números entre 1994 i 2004. El Tempir forma part també d'Escola Valenciana-Federació d'Escoles per la Llengua.

Joan-Carles Martí ha desenvolupat una tasca intensa de presentació de novel·listes i poetes, de tots els Països Catalans, tant a Elx com a Guardamar. Una altra vessant de la seva activitat ha estat l'ajut a filòlegs professionals en els seus estudis sobre els parlars catalans de la frontera sud i està considerat una gran autoritat en aquesta matèria. Va ser cofundador de la llista electrònica Migjorn de lingüistes i és membre del seu consell directiu des de l'any 2001 i un dels membres més actius. És membre també del consell assessor de la revista Llengua Nacional a Barcelona i fou membre del consell assessor del setmanari El Punt al País Valencià. Va ser el primer afiliat d'Acció Cultural del País Valencià, a Elx, a mitjan anys 70 i va influir, decisivament, en la creació del Casal Jaume I d'Elx, l'any 1998, que mena una activitat admirable al sud del País Valencià. L'any 2009 va rebre el Premi Jaume I del Casal d'Elx per la seva trajectòria cívica a tot l'extrem sud del País Valencià.

Ha publicat nombrosos articles sobre llengua, sociolingüística i activisme lingüístic en premsa i en revistes especialitzades. Va ser president fundacional de la Federació d'Organitzacions de Llengua Catalana (FOLC), amb seu a Tortosa, entre els anys 2005-2007.

JOAN-CARLES MARTÍ I CASANOVA

Ha aconseguit, al llarg de més de 35 anys, milers de catalanoparlants –des del Rosselló, la Franja de Ponent, Catalunya, les Balears o el País Valencià– desplaçats a Elx i Guardamar. Ha fet de cicerone i ha fet nombroses guies turístiques altruistes, especialment del Baix Segura, Baix Vinalopó, Valls del Vinalopó i l'Alacantí.

Una altra vessant de la seva activitat ha estat la seva vinculació i agermanament intens amb Occitània i l'occitanisme. Va organitzar jornades de llengües occitana i catalana a Elx, a la darreria dels anys 90 i ha participat i mantingut el contacte al llarg dels anys amb intercanvis sovintejats, especialment entre Elx i Tolosa de Llenguadoc, ciutats que es van agermanar a la primèria dels anys 80.

Entre els llibres publicats destaquem: La transmissió de la llengua catalana al País Valencià: anàlisi dels censos lingüístics de 1986 a 2001 (El Tempir, Elx, 2003); L'ús interpersonal del català entre el professorat d'Elx-Vinalopó i de l'Alacantí el curs 2008-2009 (Rambla del Vinalopó, I, El Tempir, 2010) i el llibre d'articles d'assaig Des del Rovellat de l'ou d'Elx, (Editorial Voliana, Argenton, 2011). L'activitat de l'extrem sud del País Valencià s'ha pogut resseguir, durant anys, mitjançant el seu blog Extrem Sud del País Valencià: www.extremsud.blogspot.com.

Joan-Carles Martí també ha exercit d'escriptor literari i poeta. Va estar antologat a Entranyes per l'Augur: jove poesia catalana del Baix Vinalopó (UNED d'Elx, 1979) prologada pel poeta mallorquí Josep-Maria Llompart i a Brossa Nova, poesia valenciana dels 80 (Universitat de València, 1980) coordinada per Jaume Pérez Montaner, entre altres. Va guanyar el Ciutat de Monòver de narrativa curta (1983) i el vila de Sant Joan de Poesia (1984).

El 2013 ha estat un any important per a ell amb la publicació de la novel·la Els països del tallamar (Documenta Balear, Palma 2013), un retrat molt particular dels primers anys de joventut voltant per arreu del món. La novel·la ha tingut un èxit notable de crítica. Ha rebut el IV Premi Mitrofan a la millor novel·la 2013 en llengua catalana, atorgat a Perpinyà de la mà de l'escriptor Joan-Daniel Bezsonoff. El 2014 també és important car farà 20 anys (febrer del 1994) que es va presentar públicament El Tempir i el número 0 de la revista El Tempir (tardor de 1994).

Joan-Carles Martí ha estat definit com una de les ments més preclares de la frontera sud dels Països Catalans i com un clar exponent de la reivindicació de la unitat de la llengua i d'un model estàndard que assumeixi sense complexos fórmules lingüístiques de qualsevol racó del territori. És també un treballador infatigable que es defineix com a valencià de llengua i cultura catalanes. Com ell mateix també diu: "La meua catalanitat em fa ser universal".

Podeu llegir algunes sentències seves extretes del número 82 de la revista Llengua Nacional (1r trimestre del 2013) (pàgs. 39-42):

"Cal apel·lar a una major militància lingüística personal. Això és de vital importància. S'ha de començar per un mateix: parlar català sempre i a tothora. Això no vol dir que no es puga canviar de llengua, però aquests canvis de codi han de tendir a ser tan excepcionals com passa en qualsevol territori lingüístic."

JOAN-CARLES MARTÍ I CASANOVA

“D’altra banda, la possible independència de Catalunya durà conseqüències per als catalanoparlants que quedarem dintre l’Estat espanyol. Penseu que gairebé la meitat de la comunitat lingüística catalana viurem fora de la nova República Catalana. Ara mateix les incògnites són molt grans i caldrà molta militància al País Valencià i a les Balears si volem subsistir com a poble. El futur del català a l’Estat espanyol, com ha passat sempre, s’haurà de negociar, amb duresa, entre Barcelona i Madrid. Els valencians, i els de les Balears i la Franja d’Aragó, ens haurem de cohesionar i enfortir-nos des de dintre per no deixar-nos ensorrar. Pel que fa a la Catalunya Nord, un Estat català no pot dur més que avantatges.”

“(…) «ser valencià és la nostra manera de ser catalans»; jo hi afegiria: «ser català és la nostra manera de ser valencià», i totes les combinacions possibles pel que fa als germans balears.”